

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	562
Land:	Syrien
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat - Identitetsdokumenter og pass
Udgivet:	9. juni 2015
Optaget på baggrundsmaterialet:	17. september 2015

Temanotat

Syria: Identitetsdokumenter og pass

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

Informasjonen som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

© Landinfo 2015

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

Before the outbreak of civil war in Syria in 2011, the country had a functioning population registry that covered all citizens. Official identity documents and passports were issued upon request after checking applications against the population registries and support documents presented by the applicant. As a result of the civil war, governmental institutions responsible for issuing identity documents and passports have ceased to function in most of the territories controlled by the opposition. In government controlled territories, these institutions still function, but for some it has become impossible to approach the areas where these institutions are located. As a result some people are not anymore able to register births, marriages and deaths, or to have new identity documents issued. The civil war has also led to a weakening of the control measures that are applied when official documents are issued. «Genuine» documents issued under false names or with altered information have become frequent. There is also an increase in the use of forged documents.

SAMMENDRAG

Før borgerkrigen i Syria som brøt ut i 2011, hadde landet et fungerende folkeregister som omfattet alle statsborgere. Offisielle identitetsdokumenter og pass ble utstedt etter søknad og kontroll av underlagsdokumenter og folkeregistrerte opplysninger. Borgerkrigen har ført til at offentlige kontorer som utsteder identitetsdokumenter og pass, har sluttet å fungere i store deler av de opposisjonskontrollerte delene av landet. I regjeringskontrollerte områder fungerer disse kontorene fremdeles, men enkelte er ikke i stand til å oppsøke slike områder, og er dermed forhindret fra å registrere fødsler, ekteskap og dødsfall eller å få utstedt nye identitetsdokumenter. Borgerkrigen har også ført til svekkede kontrollrutiner ved utstedelse av offentlige dokumenter. Man ser stadig oftere at «ekte» dokumenter utstedes med gale personopplysninger. Utbredelsen av falske dokumenter øker også.

INNHold

1. Innledning	5
2. Pass og identitetsdokumenter – formelle prosedyrer	5
2.1 Pass	5
2.1.1 Gyldighetstid	6
2.1.2 Søknadsprosedyrer	7
2.2 ID-kort	7
2.3 Fødselsattester og utskrifter av folkeregistrerte opplysninger	9
2.4 Vigselsattester, skilsmisseattester og familiebok	9
2.5 Militærbok og militært ID-kort.....	9
3. Endringer som følge av borgerkrigen i Syria.....	10
3.1 Offentlige kontorer i regjeringskontrollerte områder	11
3.2 Offentlige kontorer i opposisjonskontrollerte områder	11
3.3 Kurdiske områder	12
3.3.1 Statsløse kurdere	13
3.4 Søknad om pass	14
3.4.1 Søknad om pass ved personlig oppmøte	14
3.4.2 Søknad om pass via stedfortreder.....	14
3.4.3 Søknad om pass via ambassade i utlandet.....	15
3.5 Vernepliktige	16
3.6 Dokumenter utstedt av opposisjonelle grupper	16
3.6.1 Ambassader overtatt av opposisjonen	17
4. Dokumenters notoritet.....	17
4.1 Kontrollrutiner og registrenes pålitelighet.....	17
4.2 Korrupsjon og uriktige opplysninger i «ekte» dokumenter	18
4.3 Forfalskede dokumenter	19
5. Referanser.....	20

1. INNLEDNING

Dette temanotatet gir en oversikt over de viktigste offisielle syriske identitetsdokumentene med særlig vekt på pass, ID-kort og militærbok. Notatet beskriver også prosedyrene for hvordan disse dokumentene anskaffes. Informasjonen stammer til dels fra tilgjengelige skriftlige kilder, og dels fra opplysninger samlet inn i forbindelse med informasjonsinnhentingsreiser til Tyrkia, Nord-Irak, Libanon og Jordan i tidsrommet fra april 2013 til mars 2015.

På publiseringstidspunktet har borgerkrigen i Syria pågått i nesten fire år. Krigshandlingene i landet har medført at offentlige kontorer med ansvar for folkeregistrene og utstedelser av identitetsdokumenter, har sluttet å fungere i deler av landet. Notatet beskriver derfor både de formelle prosedyrene rundt anskaffelser av identitetsdokumenter (kapittel 2), og hvordan borgerkrigen har påvirket kontrollrutinene samt mulighetene til å anskaffe og fornye identitetsdokumenter og pass (kapittel 3 og 4).

Situasjonen i Syria er uoversiktlig og under stadig endring. Fremstillingene som Landinfos informanter ga i forbindelse med informasjonsinnhentingsreisene, senest i mars 2015, kan fort bli utdatert. Leseren bør derfor ta hensyn til at opplysningene som presenteres her, representerer situasjonen i Syria på publiseringstidspunktet.

2. PASS OG IDENTITETSDOKUMENTER – FORMELLE PROSEDYRER

Dette kapittelet beskriver hvordan de vanligste offisielle syriske identitetsdokumentene er utformet, og hvilke søknadsprosedyrer man må gjennomgå for å få slike dokumenter utstedt eller fornyet. Informasjonen i dette kapittelet er til dels hentet fra kildemateriale som ble publisert før utbruddet av borgerkrigen i Syria. Informasjon om hvilke endringer borgerkrigen har ført med seg, presenteres i del 3 og 4.

2.1 PASS

Ordinære syriske pass har mørkeblått omslag og inneholder 48 sider. Personaliasiden inneholder foto, et utstedelsesnummer, fornavn og etternavn, fars navn, mors navn, fødselsdato, fødested og kjønn. På baksiden av personaliasiden finner man utstedelsesdato og utstedelsessted, utløpsdato, nasjonalitetsnummer¹, yrke og innehaverens underskrift.² Passene som benyttes i dag, er i «N-serien»³ og kom i

¹ Nasjonalitetsnummer (*ar-raqam al-wattani*) er unike numre som alle syriske borgere får tildelt ved fødselsregistrering. Nummeret står oppført på de fleste syriske identitetsdokumenter. Systemet med nasjonalitetsnumre ble innført på 2000-tallet (syrisk advokat, møte oktober 2014). I databasen Edison TD som inneholder eksempler på ulike utgaver av syriske pass, er ikke feltet med nasjonalitetsnummer fylt ut (Edison TD u.å.).

² Passet skal også inneholde passinnehaverens underskrift, men i praksis mangler av og til underskriften. Iblant forekommer fingeravtrykk i stedet for underskrift (se kapittel 4) (dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, møte 2013; Lifos, e-postkorrespondanse desember 2014).

³ Det finnes to utgaver av vanlige pass i N-serien som begge er gyldige. Den første utgaven som kom i sirkulasjon i 2002, har teksten «Imprimere Nationale France» nederst på siste side i passet. Den nyere utgaven som kom i

produksjon i 2002. I tillegg til ordinære pass eksisterer blant annet diplomatpass (røde), tjenestepass (grønne) og spesialpass (lysebrune) (Edison TD u.å.; IRB 2013; U.S. Department of State u.å.).⁴

Palestinske flyktninger registrert i Syria, kan få utstedt pass etter samme regelverk. Disse passene betegnes som *Travel Document / wathiqa safar* i motsetning til ordinære *Passport / jawaz safar*. Det står skrevet på omslaget at innehaveren er palestinsk flyktning. Passene som utstedes til palestinske flyktninger, er for øvrig nesten identiske med pass utstedt til syriske statsborgere (Landinfo 2011, s. 7).

Passene utstedes av Avdeling for migrasjon og pass (*Idara al-hijra wal-jawazat*), som er underlagt Innenriksdepartementet. Avdelingen har hovedkontor i Damaskus og regionale kontorer i alle provinshovedsteder (Landinfo 2011, s. 7; Lifos 2012, s. 4; syrisk advokat, møter i Beirut september 2013 og oktober 2014).

2.1.1 Gyldighetstid

Syriske pass er normalt gyldige i seks år. For menn i vernepliktig alder gjelder egne regler. De som har fått utsettelse på militærtjenesten, får kun pass med to års gyldighetstid (Norges ambassade i Amman, møte september 2013). Ifølge en syrisk advokat med god kjennskap til regelverket, kom myndighetene med nye bestemmelser høsten 2014. I henhold til disse bestemmelsene kunne de som hadde fått utsettelse på militærtjenesten, bare få pass gyldig i et halvt år. De nye bestemmelsene ble imidlertid ikke fulgt slavisk i alle tilfeller (syrisk advokat, møte oktober 2014). I 2013 ble det for øvrig også mulig å forlenge gyldighetstiden til ordinære pass med ytterligere fire år. Forlengelsen kunne bare gjøres én gang, det vil si for én fireårsperiode (syrisk advokat, møte i september 2013; Syrias ambassade i Stockholm u.å.a).

I april 2015 kunngjorde myndighetene en endring av regelverket for syrere som befant seg i utlandet og søkte om pass via syriske ambassader. De nye reglene innebar at pass utstedt via ambassader i utlandet fra nå av kun var gyldige i *to år* for alle grupper, og med mulighet for fornyelse med to år av gangen. Samtidig ble gebyrene økt betraktelig til 400 dollar for nye pass og 200 dollar for fornyelser. Det ble samtidig kunngjort at syriske ambassader i utlandet fra nå av kunne utstede pass uten at søknaden først skulle klareres av Avdeling for migrasjon og pass og uten «sikkerhetsklarering» fra etterretningstjenestene i Syria.

Ifølge presseoppslag betød de nye bestemmelsene at syrere som tidligere ikke kunne få utstedt pass fordi de hadde tilknytning til opposisjonen, eller fordi de hadde forlatt Syria illegalt, nå likevel kunne få utstedt pass. Endringen ble også satt i sammenheng med fredssamtalene som skulle begynne i Genève i mai 2015. Pass til syrere i diasporaen var et tiltak som opposisjonen lenge hadde bedt om. De samme presseoppslagene la til grunn at myndighetene gjorde dette for å skaffe sårt tiltrengt utenlandsk valuta. Redusert gyldighetstid kombinert med økte gebyrer betød i praksis en mangedobling av prisen for et pass (Daily Star Lebanon 2015; Pizzi 2015). På nettsidene til den syriske ambassaden i Stockholm refereres det til de nye

produksjon i 2008/2009, er produsert i Syria og har teksten «Syrian product» på samme sted (dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, møte september 2013).

⁴ Syriske pass utstedt før 2002, var blå, inneholdt 52 sider og hadde foto limt inn eller stiftet inn. Gyldighetstiden var fem år, med mulighet for forlengelse to ganger (Edison TD u.å.; Lifos 2012, s. 4).

bestemmelsene av 21. april 2015. Gebyret for nytt pass er satt til 3048 svenske kroner. Fornyelser koster 1524 svenske kroner (Syrias ambassade i Stockholm u.å.b).

2.1.2 Søknadsprosedyrer

Passøknad leveres inn ved nærmeste kontor tilhørende Avdeling for migrasjon og pass. Før borgerkrigen fantes det operative kontorer i alle Syrias 14 provinshovedsteder.⁵ Det er også mulig å søke via en syrisk ambassade i utlandet, men ikke alle ambassader bistår med dette i dag (se kapittel 3.4.3). En tredje mulighet er å søke via en stedfortreder i Syria dersom man befinner seg i utlandet (se kapittel 3.4.2) (syrisk advokat, møte september 2013).

Via et eget elektronisk register over ettersøkte personer, undersøker Avdelingen for migrasjon og pass om søkeren er etterlyst av sikkerhetstjenestene eller domstolene. Dersom søkeren står oppført i dette registeret, avslås søknaden (syrisk advokat, møte september 2013). Som nevnt i kapittel 2.1.1, skal ikke lenger disse prosedyrene gjelde for syrere i utlandet som søker om pass via syriske ambassader.

Søkeren må levere et ferdig utfylt søknadsskjema påført signatur og fingeravtrykk av venstre lillefinger. Fingeravtrykkene gjenfinnes ikke i selve passet, men lagres elektronisk i egne registre for kontrollformål (Norges ambassade i Amman, møte juni 2013). I henhold til nettsidene til det syriske innenriksdepartementet må følgende dokumenter legges ved passøknad og søknad om fornyelse:

- ID-kort eller utskrift over folkeregistrerte opplysninger påført foto av søkeren
- To passfotografier
- Tillatelse fra arbeidsgiver for statsansatte⁶
- Tillatelse fra militære myndigheter for alle menn mellom 17 og 50 år
- Bekreftelse på yrke/profesjon for alle mellom 18 og 60 år
- Samtykke fra verge/far dersom søkeren er under 18 år

Ved søknader om fornyelse må de samme dokumentene fremlegges som ved første gangs søknad, i tillegg til det gamle passet (Landinfo 2011, s. 8; Syrias innenriksdepartement u.å.).

2.2 ID-KORT

Syriske ID-kort utstedes til alle syriske statsborgere over 14 år.⁷ Det er obligatorisk å bære ID-kort. Den nyeste versjonen, som ble innført mellom 2002 og 2005, er et

⁵ Det er mulig å søke om pass i en annen provins enn der man tidligere fikk utstedt pass. I så tilfelle innhenter provinskontoret som mottar søknaden, tillatelse til å utstede nytt pass fra kontoret hvor det forrige passet ble utstedt (syrisk advokat, møte september 2013).

⁶ De arabiske begrepene som benyttes i teksten, er *muadhaf* og *ghayr muadhaf* som kan oversettes med *funksjonær* og *ikke-funksjonær*. Vi legger til grunn at man her sikter til statsansatte. Dette samsvarer med annen informasjon som viser til at statsansatte fremdeles behøver arbeidsgivers tillatelse for å kunne få pass og reise utenlands, mens slike tillatelser ikke lenger er påkrevd for andre yrkesgrupper (Danish Immigration Service 2007, s. 21).

⁷ Ulike kilder gir litt forskjellig informasjon om når man skal søke om ID-kort. Ifølge de syriske organisasjonene Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation, og ifølge U.S. Department of State Country Reciprocity Schedule, kan man søke om ID-kort fra 14 års alder (Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation, møte mars 2015; U.S. Department of State u.å.). Ifølge en syrisk advokat som Landinfo intervjuet i oktober 2014, skal man søke om ID-kort når man er 15 år gammel (syrisk advokat, møte oktober 2014). Ifølge Lifos og Immigration and Refugee Board of Canada skal man søke om ID-kort når man blir 16 år gammel (IRB 2007; Lifos 2012). Man får ingen automatisk beskjed eller «innkalling» til å søke om ID-kort, men

plastkort på størrelse med et bankkort.⁸ Kortene er grønne og rosa med et integrert bilde av innehaveren til venstre på forsiden og et mindre bilde i sort/hvitt på baksiden. På forsiden finnes informasjon om fornavn og etternavn, fars navn, mors fulle navn, fødested, fødselsdato og nasjonalitetsnummer. På baksiden finnes informasjon om hvor innehaveren er folkeregistrert, «familienummer»⁹, innehaverens kjønn, hudfarge, øyenfarge, adresse, særskilte kjennetegn og utstedelsesdato (DISCS u.å.; IRB 2007).

ID-kortene har ubegrenset gyldighetstid og erstattes normalt kun ved tap eller skade (syrisk advokat, møte september 2013).

Kortene utstedes av Folkeregisteret som er en egen avdeling under Innenriksdepartementet. Folkeregisteret omtales også som Sivilstatusavdelingen.¹⁰ Folkeregisteret har hovedkontor i Damaskus, regionale kontorer i hver provins-hovedstad og omtrent 250 lokalkontorer rundt om i landet (UNDESA 2009, s. 57).

Søknad om ID-kort skal i utgangspunktet innleveres der man er folkeregistrert. Det er ikke mulig å søke ved et annet folkeregisterkontor. Den senere tid har det imidlertid også blitt opprettet et sentralt kontor i Damaskus for dette formålet (Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation, møte mars 2015). Ifølge en syrisk advokat som den norske ambassaden i Amman har konsultert, må de som søker om ID-kort ved det nye kontoret i Damaskus, medbringe familiebok (se kapittel 2.3). Kontoret sender deretter en henvendelse til folkeregisterkontoret hvor vedkommende er registrert for å få identiteten bekreftet (Norges ambassade i Amman, e-postkorrespondanse 2015). Det kreves personlig oppmøte enten man søker på sitt folkeregistrerte hjemsted eller fra Damaskus. Søkeren må avgi fingeravtrykk sammen med søknaden (IRB 2007; Lifos 2012, s. 5; syrisk advokat, møte september 2013 og oktober 2014).

Når man har søkt om ID-kort, kan det ta omtrent ti dager å få selve kortet utstedt. I mellomtiden får man en kvittering som viser at man har levert inn søknad (syrisk advokat, møte oktober 2014).¹¹

Palestinske flyktninger registrert i Syria, får utstedt ID-kort etter samme regelverk som syriske statsborgere. Kortene er nesten identiske. Den eneste forskjellen er

i praksis skaffer alle seg ID-kort da det er påbudt å bære det. Det er for øvrig ikke mulig å kjøre offentlig transport i Syria uten ID-kort (syrisk advokat, møte i oktober 2014).

⁸ De eldre kortene var laminerte i blå, grønn og rosa farge. Mellom 2003 og 2005 måtte alle statsborgere søke om det nye ID-kortet. Så sent som i 2006 var det fremdeles mange som ikke hadde fått den nye versjonen (DISCS u.å.; IRB 2007). Landinfo kjenner ikke til om den gamle versjonen fremdeles er i omløp.

⁹ «Familienummeret» (på arabisk omtalt som *khana* eller *qaid*) er folkeregisterets arkivnøkkel, og består av et stedsnavn (landsby eller kvartal i en større by) etterfulgt av et nummer (som regel minst to siffer). Alle medlemmer av en familie som er registrert sammen i folkeregisteret (ektefeller med barn), har samme «familienummer». Rubrikkene hvor numrene er oppført har litt forskjellig betegnelse på ulike identitetsdokumenter. «Familienummeret» må ikke forveksles med nasjonalitetsnummer (*ar-raqam al-wattani*) som er unike identifikasjonsnumre for hvert enkelt individ og som ble innført på 2000-tallet. «Familienummeret» står ikke oppført i de nye passene som kom i sirkulasjon fra 2002 (N-serien) (Edison TD u.å.).

¹⁰ Det offisielle syriske navnet på Folkeregisteret er *shu'un al-madaniyya* som direkte oversatt betyr [avdeling for] sivile forhold. I noen sammenhenger forekommer også begrepet *idara al-ahwal al-madaniyya* som kan oversettes med *sivilstatusavdelingen*. Den vanligste engelske betegnelsen er *Civil Status Department*. I dette dokumentet benyttes betegnelsen *Folkeregisteret*.

¹¹ Da alle gamle ID-kort skulle skiftes ut med en ny type midt på 2000-tallet, kunne det ta mellom tre og ti måneder fra man søkte til man fikk det nye ID-kortet (IRB 2007).

teksten med rød skrift over fotoet oppe til venstre på forsiden. På ordinære ID-kort utstedt til syriske statsborgere, står det *bitaqa shakhsiya* [identitetskort]. På ID-kort utstedt til palestinske flyktninger, står det *tadhkara iqama mu'aqqata lil-filastiniin* [midlertidig oppholdskort for palestinere] samme sted (DISCS u.å.; Landinfo 2011, s. 7).

2.3 FØDELSATTESTER OG UTSKRIFTER AV FOLKEREISTRERTE OPPLYSNINGER

Folkeregisteret registrerer fødsler, dødsfall, ekteskap og skilsmisser. Registrene er organisert på familieenheter hvor et ektepar med felles barn utgjør en enhet med samme «familienummer» (UNDESA 2009, s. 57).

Foreldrene har ansvar for å registrere fødsler innen 30 dager etter fødsel eller innen 60 dager via syriske ambassader dersom barnet er født utenlands. Etter registrering utstedes en egen fødselsattest. Folkeregisteret kan også utstede utskrifter over folkeregistrerte opplysninger (*ikhraj qaid*) som enten er individuelle eller omfatter samtlige medlemmer av en kjernefamilie, det vil si ektefeller og barn (DISCS u.å.; UNDESA 2009, s. 57; U.S. Department of State u.å.). Utskrifter av folkeregistrerte opplysninger må hentes ut personlig. Dersom man befinner seg i utlandet, kan en far, bror eller en advokat i Syria hente ut utskrift på ens vegne (syrisk advokat, møte september 2013).

2.4 VIGSELSATTESTER, SKILSMISSEATTESTER OG FAMILIEBOK

Ekteskap blant sunnimuslimer, sjiamuslimer og alawitter registreres av egne sharia-domstoler. Disse domstolene har også myndighet til å innvilge skilsmisse. Druserne og de kristne har egne lover og domstoler for dette formålet. Det er ikke mulig å inngå sivile ekteskap i Syria. Domstolene sender melding til folkeregisteret om endret sivilstand, hvorpå dette registreres. Folkeregistrene kan utstede egne ekteskapsattester og skilsmisseattester (Brørby & Hanson 2010; U.S. Department of State u.å.).

Tidligere måtte man oppsøke folkeregisterkontoret på sitt hjemsted, det vil si stedet hvor man opprinnelig var registrert, for å registrere fødsler, dødsfall, ekteskap og skilsmisser. Siden juli 2011 har det blitt mulig å registrere slike hendelser og få utskrifter og attester fra et hvilket som helst folkeregisterkontor, uten å måtte behøve å reise tilbake til sitt hjemsted. Dette har blitt mulig på grunn av digitaliseringen av folkeregistrerte opplysninger (U.S. Department of State u.å.).

Etter inngått ekteskap får ektemannen utstedt en familiebok. Eieren av familieboken må levere den inn til folkeregisteret hver gang det forekommer endringer i sivil status eller når barn kommer til verden slik at disse kan registreres i boken. Dersom ektemannen dør, skal enken få utskrevet en familiebok. Familieboken inneholder en side med ektemannens personalia og bilde. De neste fire sidene er reservert ektefellens personalia (loven tillater at en muslimsk mann tar inntil fire koner). De påfølgende sidene er reservert for barn (det er plass til å føre inn inntil 20 barn) (DISCS u.å.; Landinfo 2007, s. 12).

2.5 MILITÆRBOK OG MILITÆRT ID-KORT

I Syria er militærtjeneste obligatorisk for alle menn. Før 18-årsdagen og senest innen fylte 19 år må alle menn oppsøke militære myndigheter for å få utstedt en militærbok (*daftar khadma al-alam*). Man er pålagt å beholde boken også etter endt

militærtjeneste i tilfelle innkalling til reservetjeneste. Militærboken er på 48 sider. Fargen på omslaget varierer. Det svenske Migrationsverkets ID-enhet har så langt registrert grønne, gule, hvite, rosa og oransje omslag (Lifos 2014, s. 15). Militærboken inneholder innehaverens personalia og foto. Detaljer om militærtjenesten føres inn i boken, herunder datoer og resultater fra sesjon og legeundersøkelse, eventuelle fritak eller utsettelse, dato og lengde på tjenestegjøring, dimittering og repetisjonstjenester (DISCS u.å.; Lifos 2014, s. 15).

Idet man påbegynner selve militærtjenesten, leveres militærboken og ordinært ID-kort inn i bytte mot et militært ID-kort. Av og til kan det ta noen måneder før rekrutten får utdelt sitt militære ID-kort. I mellomtiden får vedkommende et midlertidig identifikasjonsdokument. Når tjenestegjøringen avsluttes, leveres militært ID-kort inn, og man får tilbake sitt ordinære ID-kort og militærboken (Lifos 2014, s. 16; U.S. Department of State u.å.; syrisk analytiker ved Carnegie).

Offiserer i hæren er yrkessoldater og påbegynner normalt sin offiserskarriere etter at de har avsluttet den obligatoriske militærtjenesten. Offiserer benytter egne ID-kort og egne militære familie bøker. Det er dermed ikke aktuelt for dem å bære militærbok eller sivile ID-dokumenter (syrisk analytiker ved Carnegie, møte i oktober 2014).¹²

3. ENDRINGER SOM FØLGE AV BORGERKRIGEN I SYRIA

Borgerkrigen i Syria har ført til at myndighetene har mistet kontrollen over store deler av landet. I juni 2015 hadde myndighetene grovt sett kontroll over sentrale deler av Damaskus, kystområdene nord for Libanon og deler av provinsene Sweida, Homs, Hama og Aleppo. De hadde også hel eller delvis kontroll over samtlige provinshovedsteder i landet med unntak av Raqqa og Idlib.

Områder med kurdisk majoritetsbefolkning langs grensen til Tyrkia i provinsene Hassaka og Aleppo, henholdsvis områdene Jazira (nordøst), Ayn Arab/Kubane og Afrin (nordvest), er overtatt av det kurdiske partiet *Democratic Union Party / Partiya Yekitiya Demokrat* (heretter PYD) og deres tilhørende militsgruppe YPG (*Yekineyen Parastina Gel*). I disse områdene har PYD opprettet et lokalt selvstyre. Mesteparten av provinsene Dayr az-Zur og Raqqa, samt sørlige deler av Hassaka og østlige deler av Aleppo-provinsen, kontrolleres av IS (Den islamske staten / ISIL / Daish). Øvrige deler av landet, det vil si deler av provinsene Aleppo, Idlib, Hama og Homs, enkelte forsteder til Damaskus og store deler av de sørlige provinsene Dara og Qunaytra, kontrolleres av en rekke ulike væpnede militser som er i opposisjon til myndighetene (SNAP 2014, s. 5).

11,4 millioner personer av en total befolkning på om lag 23 millioner er drevet på flukt på grunn av krigshandlingene. Av disse har anslagsvis 4,5 millioner flyktet fra

¹² Side 29 i militærboken inneholder egne felt hvor verving til hæren skal påføres (DISCS u.å.). Dette indikerer at de som verver seg til ytterligere tjeneste etter endt førstegangstjeneste, men uten å oppnå offisers grad, fremdeles benytter militærboken.

landet.¹³ Man regner med at 7,5 millioner er internt fordrevet i Syria (SNAP 2014, s. 9).

3.1 OFFENTLIGE KONTORER I REGJERINGSKONTROLLERTE OMRÅDER

Folkeregistrene fungerer stort sett i områder som myndighetene fremdeles kontrollerer. Det er dermed i prinsippet fremdeles mulig å registrere fødsler, ekteskap, skilsmisser og dødsfall og få utstedt identitetsdokumenter på disse stedene. Saksbehandlingstiden for å få utstedt identitetsdokumenter, har imidlertid økt betraktelig. Dette har sammenheng med at det nå er langt flere søknader enn tidligere. Mange er på flukt og atter andre planlegger å forlate landet (syrisk advokat, møte september 2013 og oktober 2014; syrisk opposisjonspolitiker, møte oktober 2014).

For enkelte kan det være vanskelig å ta seg til sentrum av byene hvor slike kontorer er lokalisert. Mange unngår også å oppsøke offentlige kontorer fordi de har flyktet fra regjeringskontrollerte områder, eller av andre grunner assosieres med opposisjonen og derav frykter reaksjoner fra myndighetene. Ifølge representanter for de syriske organisasjonene Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation, vil man ikke kunne få utstedt pass eller andre identitetsdokumenter dersom man er ettersøkt eller dersom noen i familien er ettersøkt. Dette gjelder svært mange av de som bor i opprørskontrollerte deler av landet. Dette medfører også at de det gjelder ikke kan registrere fødsler, dødsfall, ekteskap eller skilsmisser (KNC, møte april 2013; syrisk opposisjonsgruppe, møte april 2013; tyrkisk hjelpeorganisasjon, møte april 2013; FN-kontor i Jordan, møte september 2013; Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation, møte mars 2015).

Hovedkontoret til Avdeling for migrasjon og pass i Damaskus som utsteder pass, er fremdeles operativt. Angivelig fungerer også lokalkontorene i noen av provinshovedstedene, men det er uklart eksakt hvilke som fungerer. Provinshovedstedene Raqqa og Idlib er overtatt av henholdsvis IS og en koalisjon av opprørsgrupper. En diplomat ved en vestlig ambassade i Beirut, som daglig tar imot syrere som søker om visum eller oppholdstillatelse, opplyste at de fleste passene han så, var utstedt i Damaskus og av nyere dato. Samtidig antok han at det fremdeles var mulig å få utstedt pass i andre provinshovedsteder (diplomat ved en vestlig ambassade i Beirut, møte oktober 2014).

3.2 OFFENTLIGE KONTORER I OPPOSISJONSKONTROLLERTE OMRÅDER

Utenfor regjeringskontrollerte områder i Syria har folkeregistrene i de fleste tilfeller sluttet å fungere. Dermed har ikke lenger befolkningen i disse områdene anledning til å registrere fødsler, dødsfall og ekteskap. De kan heller ikke få nye identitetsdokumenter utstedt med mindre de henvender seg til kontorer i provinshovedstedene som fremdeles er åpne. Flyktningene som befinner seg i Syrias naboland, er for en stor del heller ikke i stand til å registrere endringer i folkeregisteret eller i stand til å få utstedt identitetsdokumenter (syrisk opposisjonsgruppe, møte april 2013; KNC, møte april 2013; syrisk advokat, møte oktober 2014). Ifølge en rapport fra Flyktninghjelpen og Tilburg universitet, er tre

¹³ Anslaget over flyktninger i nabolandene baserer seg blant annet på overslag gjort av vertslandene Libanon, Tyrkia, Irak, Jordan og Egypt (SNAP 2014, s. 9). I mai 2015 hadde UNHCR (u.å.) registrert i underkant av fire millioner syriske flyktninger i disse fem landene til sammen.

fjerdedeler av barna som er født av syriske flyktninger i Libanon uregistrerte fordi foreldrene ikke har kunnet registrere barna i Syria. Det foreligger også anekdotiske rapporter om at enkelte syriske flyktninger i Libanon som har kontaktet syriske myndigheter, skal ha blitt nektet bistand og fortalt at de ikke lenger ansees som syrere fordi de tilhører opposisjonsbevegelsen (NRC & Tilburg University 2015, s. 23).

I områder overtatt av IS eller andre opposisjonelle grupper, har folkeregistrene for det meste sluttet å fungere. Enkelte steder har imidlertid de ansatte ved folkeregistrene fortsatt i sine stillinger. Noen steder har også utstyr til å produsere identitetsdokumenter blitt overtatt av opposisjonelle grupper. Dette har eksempelvis skjedd i Raqqa og i Madinat al-Thawra ved Assad-demningen på Eufrat, enkelte steder i Idlib-provinsen og enkelte steder i Dara-provinsen. Det er uklart hvilken myndighet disse kontorene opererer under. Det er også uklart hvorvidt det her dreier seg om organisert kriminalitet, det vil si utstedelser av «ekte» dokumenter mot betaling, eller om det er tidligere ansatte ved folkeregistrene som har fortsatt å utstede dokumenter etter samme regelverk og rutiner som tidligere (møter med en tyrkisk hjelpeorganisasjon, april 2013; diplomater i Ankara, april 2013; FN-kontor i Jordan, september 2013; dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, september 2013; Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation, møte i Gaziantep, mars 2015).

Dokumenter kan til en viss grad ordnes via nære familiemedlemmer i regjeringskontrollerte deler av landet som opptrer som stedfortredere, men dette avhenger av at noen bringer dokumentene til søkeren i ettertid. Mange veistrekninger er utrygge å ferdes på. Postgangen mellom ulike deler av landet er dessuten svært ustabil. Alle registre finnes elektronisk i Damaskus. I prinsippet kan derfor alle dokumenter ordnes derfra (syrisk advokat, møte september 2013).

3.3 KURDISKE OMRÅDER

De kurdiske enklavene nord i landet, Jazira, Ayn al-Arab/Kubane og Afrin, kontrolleres av PYD og deres milits YPG. I disse områdene mottar mange av de statlige ansatte fremdeles lønn fra Damaskus.¹⁴ Dette gjelder blant annet lærere i grunnskolen og ansatte i det statlige byråkratiet.¹⁵ I den største kurdiske enklaven, **Jazira** i Hassaka-provinsen, kontrollerer regimet fremdeles visse deler av de to største byene, Hassaka og Qamishli. Her fungerer folkeregistrene fremdeles. PYD skal også selv ha begynt å utstede en egen type ID-kort til befolkningen, men dette skjer visstnok ikke i stor utstrekning. Man har dermed i praksis to parallelle myndighetsstrukturer i området som utsteder ID-dokumenter: Et offentlig folkeregister som fremdeles finansieres av Damaskus, og et nytt system med ID-kort utstedt av PYD (KNC, møte i Erbil mars 2015; Watan for Syria's national progress

¹⁴ Statsansatte i Afrin har måttet reise til Aleppo for å hente ut sin lønn hver måned. Mange har ikke kunnet gjøre dette fordi det er forbundet med fare å foreta reisen til Aleppo (representant for selvstyremyndighetene i Afrin, møte desember 2014). I november 2014 gikk det ut innkalling til militær repetisjonstjeneste til en rekke statsansatte under 42 år i de kurdiske områdene. De som ikke fremstilte seg for repetisjonstjeneste, ble truet med oppsigelse (Kurd Watch 2014).

¹⁵ Helsesektoren i kurdiske områder finansieres ikke lenger av regimet. Offentlig ansatte leger og sykepleiere får etter det opplyste ikke lenger lønn fra Damaskus (KNK, møte mars 2015).

og Kheyr charity foundation, møte i Gaziantep mars 2015; UNHCR, møte i Erbil mars 2015).

Flyplassen i Qamishli er fremdeles åpen med regelmessige flyvninger til Damaskus. Mange reiser dermed til Damaskus for å søke om pass eller ID-dokumenter (Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation, møte med representanter for organisasjonene i Gaziantep mars 2015).

I **Afrin** nordvest i Aleppo-provinsen var det fremdeles enkelte ansatte ved folkeregisteret i desember 2014, men de hadde ikke lenger kapasitet til å betjene hele befolkningen i området (representant for selvstyremyndighetene i Afrin, møte i desember 2014).

Den siste kurdiske enklaven, **Ayn al-Arab/Kubane** nordøst i Aleppo-provinsen, ble delvis overmannet av IS høsten 2014. I løpet av våren 2015 klarte YPG å ta områdene tilbake, men mye av bygningsmassen og infrastrukturen i sentrum av Kubane er angivelig ødelagt, og kun en del av befolkningen har så langt returnert (UNHCR, møte i Gaziantep 2015). Det er uvisst om det finnes et operativt folkeregisterkontor i området.

3.3.1 Statsløse kurdere

I Hassaka-provinsen nordøst i Syria ble deler av den kurdiske befolkningen fratatt sitt syriske statsborgerskap etter en ekstraordinær folketelling i 1967. I 2008 utgjorde de statsløse i provinsen anslagsvis over 300 000 personer, hvorav om lag halvparten var registrert i et eget folkeregister i Hassaka som utlendinger (*ajanib*, fl. *ajanib*), mens den andre halvparten besto av uregistrerte (*maktum*, fl. *maktumin*) (Kurd Watch 2010; Landinfo 2010). I april 2011 utstedte presidenten et direktiv som ga den delen av de statsløse som var registrert som utlendinger, anledning til å søke om syrisk statsborgerskap.¹⁶ Ifølge representanter for Kurdish National Congress (KNC) har om lag 100 000 statsløse kurdere benyttet seg av denne muligheten og fått innvilget syrisk statsborgerskap (KNC, møte april 2013).

Alle registrerte statsløse (*ajanib*) har imidlertid ikke kunnet benytte seg av denne muligheten. Man måtte søke personlig i Syria på stedet der man var folkeregistrert, og man kunne ikke søke fra utlandet. For øvrig måtte familier søke samlet. Hvis ett eller flere familiemedlemmer ikke var med i familiens samlede søknad, viste det seg vanskelig å søke på et senere tidspunkt (Albarazi 2013, s. 19).

Alle syriske menn er pliktige til å gjennomføre militærtjeneste. Dette gjelder i utgangspunktet også statsløse kurdere som fikk statsborgerskap gjennom overnevnte direktiv. Det har imidlertid hersket stor usikkerhet med hensyn til eksakt hvilke alderstrinn som ville få innkalling og når denne innkallingen ville komme.¹⁷

¹⁶ Direktivet gjaldt kun de som var registrert som utlendinger (*ajanib*) og ikke de uregistrerte (*maktumin*). Ifølge en studie gjort av Tilburg universitet, har imidlertid uregistrerte (*maktumin*) i noen få tilfeller oppnådd statsborgerskap gjennom direktivet. Dette skal ha kunnet skje dersom deres foreldre var registrert som utlendinger (*ajanib*) og fikk statsborgerskap i samme prosess. Dette gjaldt for øvrig kun familier som var «godt kjent med» de lokale myndighetene (Albarazi 2013, s. 20).

¹⁷ Ifølge undersøkelser gjort av Tilburg universitet i 2012, ble menn som fikk innvilget statsborgerskap, behandlet på følgende måte: De som var født før 1993, fikk ingen innkalling. De som var født i 1993 eller senere, måtte gjennomføre militærtjeneste, men ble ikke innkalt umiddelbart. De som var født i 1994 eller senere, ville bli innkalt så snart de fylte 18 år (Albarazi 2013, s. 20). Ifølge representanter for Kurdistan National Congress (KNC) ble ingen lenger innkalt til militærtjeneste i Hassaka fra og med vinteren 2013 (KNC, møte april 2013).

Usikkerheten knyttet til militærtjeneste førte til at mange valgte å la være å søke om statsborgerskap, eller de flyktet til Kurdistan Region of Iraq (KRI) før søknadene deres var ferdig behandlet (Albarazi 2013, s. 20; KNC, møte april 2013).

I 2013 ble rutinene tilsynelatende reversert. Statsløse kurdere opplyste at de ikke lenger kunne søke om statsborgerskap. Denne situasjonen har vedvart. I begynnelsen av 2015 var det fremdeles ikke mulig for de statsløse å søke om statsborgerskap (FN-kontor i Nord-Irak, møte i Erbil april 2013; Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation, møte med representanter for organisasjonene i Gaziantep mars 2015).

3.4 SØKNAD OM PASS

Som nevnt i kapittel 2, har Avdeling for migrasjon og pass kontorer i alle provinshovedsteder i Syria, og en del av disse skal fremdeles være operative. På grunn av borgerkrigen meldes det imidlertid om stor pågang av syrere som søker om pass. Dette har ført til at behandlingstiden har blitt betraktelig lenger enn tidligere. Samtidig skal det være mulig å få utstedt pass i løpet av et par dager dersom man betaler bestikkelser (Diplomat ved en vestlig ambassade i Beirut, møte oktober 2014; Norges ambassade i Amman, møter juni og september 2013; syrisk advokat, møte september 2013 og oktober 2014; Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation, møte med representanter for organisasjonene i Gaziantep mars 2015).

Det er i praksis tre ulike fremgangsmåter man kan benytte for å få pass utstedt. Disse er 1) søknad ved personlig oppmøte ved et av kontorene til Avdeling for migrasjon og pass, 2) søknad via en stedfortreder, eller 3) søknad via en syrisk ambassade i utlandet.

3.4.1 Søknad om pass ved personlig oppmøte

De formelle prosedyrene rundt søknad om pass, som er beskrevet i kapittel 2.1, er ikke endret. Det betyr at man fremdeles kan søke om pass ved personlig oppmøte. Det er også mulig å søke ved et annet kontor enn der man fikk sitt forrige pass utstedt. I så tilfelle vil kontoret som mottar søknaden, innhente skriftlig tillatelse fra kontoret som opprinnelig utstedte pass til søkeren (syrisk advokat, møte september 2013 og oktober 2014).

3.4.2 Søknad om pass via stedfortreder

Det er også mulig å søke om pass via stedfortreder. Stedfortrederen må være en slektning. Denne fremgangsmåten benyttes i dag relativt hyppig av syrere som befinner seg i Libanon. Stedfortrederen behøver ingen særskilt skriftlig fullmakt fra søkeren, men kun et ferdig utfylt søknadskjema, passfotografier og kopi av utskrift over folkeregistrerte opplysninger (*ikhraj qaid*). Det er ikke mulig å få utstedt pass uten utskrift av folkeregistrerte opplysninger. Hvis man mangler dette, kan imidlertid en bror, far eller bemyndiget advokat som befinner seg i Syria, få en slik utskrift

Også en analytiker ved Carnegie i Beirut opplyste at ingen lenger ble innkalt til militærtjeneste i de kurdisk-kontrollerte områdene i Nord-Syria (syrisk analytiker ved Carnegie, møte oktober 2014). I november 2014 gikk det imidlertid ut innkalling til militær repetisjonstjeneste til en rekke statsansatte under 42 år i de kurdiske områdene. De som ikke fremstilte seg for repetisjonstjeneste, ble truet med oppsigelse (Kurd Watch 2014).

utstedt på vegne av søkeren (diplomat ved en vestlig ambassade i Beirut, møte oktober 2014; Norges ambassade i Amman, møter juni og september 2013; syrisk advokat, møte september 2013).

3.4.3 Søknad om pass via ambassade i utlandet

En annen mulig fremgangsmåte er å søke via nærmeste syriske ambassade. Også her kreves det fremlagt utskrift av folkeregistrerte opplysninger (*ikhraj qaid*) og/eller kopi av ID-kort (syrisk advokat, møte september 2013). Enkelte ambassader skal være utstyrt med systemer for direkte passutstedelser. Andre ambassader sender søknadene med diplomatpost til Damaskus hvor passene så ferdigstilles (Norges ambassade i Amman, e-post mai 2013). Som nevnt i kapittel 2.1.1, kan syriske ambassader i utlandet fra og med april 2015 utstede og forlenge gyldigheten til pass uten at søknaden først må klareres av Avdeling for migrasjon og pass og uten «sikkerhetsklarering» fra etterretningstjenestene i Syria.

En del syriske ambassader har imidlertid sluttet å yte konsulær bistand. Syrias ambassade i Ankara er stengt. Det syriske konsulatet i Istanbul er åpent, men bistår kun i svært beskjeden grad med konsulære tjenester (diplomater ved vestlig ambassader i Ankara, møter i april 2013). Ifølge representanter for Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation som Landinfo snakket med i Gaziantep mars 2015, måtte man betale bestikkelser for å få utstedt pass via konsulatet. Selv med bestikkelser kunne det være umulig å få bistand fra konsulatet dersom man ble assosiert med opposisjonsbevegelsen (Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation, møte mars 2015).

Ifølge Landinfos informanter under informasjonsinnhentingsreisen til Libanon i oktober 2014, hadde også den syriske ambassaden i Beirut sluttet å bistå med utstedelser av pass. Syrere som befinner seg i Libanon, reiser i stedet til Damaskus for å få utstedt pass, eller de benytter seg av muligheten til å søke via en stedfortreder i Damaskus. I KRI er det ingen syrisk ambassade og ingen mulighet for å få utstedt syrisk pass (Direktoratet for nasjonalitet, pass og oppholdstillatelser, KRI, møte mars 2015; FN-kontor i Nord-Irak, møte april 2013).

Den syriske ambassaden i Amman er fremdeles åpen og yter konsulære tjenester til syrere som befinner seg i Jordan. Det er mulig å søke om pass via ambassaden (Norges ambassade i Amman, e-postkorrespondanse desember 2014). Den syriske ambassaden i Stockholm opplyste til det svenske Migrationsverket i november 2014 at de fremdeles bisto syrere i Skandinavia med passøknader. Informasjonen som lå ute på deres nettsider i mai 2015, pekte i samme retning (Lifos, e-postkorrespondanse november 2014; Syrias ambassade i Stockholm u.å.b).

Enkelte har ikke vært i stand til å få pass fordi ambassadene spør etter dokumentasjon søkerne ikke kan frembringe. Andre ønsker ikke å kontakte syriske ambassader fordi de assosieres med opposisjonelle grupper (internasjonal hjelpeorganisasjon i Libanon, møte september 2013). Det er også enkelte som ikke kan få pass fordi de er registrert som ettersøkte. At noen i familien er registrert som ettersøkt, kan være nok til at søknad om pass avslås (diplomat ved en vestlig ambassade i Beirut, møte oktober 2014; Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation, møte med representanter for organisasjonene i Gaziantep mars 2015).

Som nevnt i kapittel 2.1.1, innebærer de nye bestemmelsene fra april 2015 at syriske ambassader kan utstede og forlenge gyldigheten til pass uten at søknaden først må klareres av Avdeling for migrasjon og pass og uten «sikkerhetsklarering» fra etterretningstjenestene i Syria. Formodentlig innebærer dette at syrere i utlandet som tidligere ikke kunne få pass fordi de assosieres med opposisjonen, nå likevel vil kunne få utstedt pass. Det er imidlertid for tidlig å slå fast eksakt hvordan de nye rutinene vil slå ut.

3.5 VERNEPLIKTIGE

Innkalling til militærtjeneste skjer i dag stort sett kun i regjeringskontrollerte deler av landet. Mange unge menn i vernepliktig alder flykter fra disse delene av Syria for å unnsnippe verneplikt. De fleste som i dag gjennomfører militærtjenesten, blir ikke dimittert etter 18 måneder slik man ble før borgerkrigen. De vernepliktige må i stedet fortsette i aktiv tjeneste på ubestemt tid. Noen av dem velger å desertere og forlater landet.

For å hindre deserteringer opplyses det at enkelte vernepliktige fratas sine militære ID-kort slik at de ikke har noen identitetsdokumenter overhodet (som nevnt i kapittel 2.4 blir sivilt ID-kort og militærboken tatt fra rekruttene i det de begynner på aktiv tjeneste). Interne reiser i Syria uten identitetsdokumenter regnes som umulig. Noen vernepliktige skaffer seg etter det opplyste falske militære ID-kort. Andre skaffer seg falske sivile ID-kort for å kunne ta seg inn i opposisjonskontrollerte områder (Lifos 2014, s. 16; militærrådgiver ved International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic møte oktober 2014; syrisk analytiker ved Carnegie, møte oktober 2014; UNHCR, møte oktober 2014)

3.6 DOKUMENTER UTSTEDT AV OPPOSISJONELLE GRUPPER

Som nevnt i kapittel 3.2, har sivilstatusavdelingene i områder overtatt av opposisjonelle grupper, fortsatt å operere enkelte steder. Det er imidlertid uklart eksakt hvordan disse kontorene fungerer. Noen steder har ansatte ved sivilstatusavdelingene fortsatt i sine stillinger, eller kontorene har blitt overtatt av lokale opposisjonelle komiteer som arbeider for å opprettholde sivil administrasjon i opprørskontrollerte områder. De som har tatt over sivilstatusavdelingene og utstyr som benyttes til å utstede offisielle identitetsdokumenter, bruker tilsynelatende dette utstyret til å utstede ID-kort og andre typer dokumenter til de som søker eller til de som betaler bestikkelser for å få slike ID-kort utstedt (møter med en tyrkisk hjelpeorganisasjon, april 2013; diplomater i Ankara, april 2013; FN-kontor i Jordan, september 2013; dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, september 2013).

Raqqa ble overtatt av opposisjonelle grupper i mars 2013. Det finnes pass i sirkulasjon som er utstedt i Raqqa etter mars 2013, en klar indikasjon på at opposisjonen har overtatt kontrollen med kontoret tilhørende avdelingen for migrasjon og pass i byen og tatt beslag i utstyret som behøves for å utstede pass (syrisk advokat, møte september 2013).

Det finnes ellers mange eksempler på at opposisjonelle grupper i Syria selv har begynt å utstede ulike former for identitetsdokumenter. Informasjon som fremkommer i ulike presseoppslag og på sosiale medier, indikerer at mange opprørsgrupper blant annet utsteder egne ID-kort til sine medlemmer.

3.6.1 Ambassader overtatt av opposisjonen

Den syriske ambassaden i Tripoli i Libya ble overtatt av den syriske opposisjonsgruppen Syrian National Council (forløperen til Syrian National Coalition) i 2012. Denne ambassaden forlenger gyldighetstiden til syriske pass. Forlengelsene anerkjennes ikke av syriske myndigheter. Det finnes eksempler på at personer som har fått sine pass forlenget ved ambassaden i Tripoli, senere har fått passene konfiskert ved andre syriske ambassader som er under sentralmyndighetenes kontroll. I Qatar er det åpnet en ny ambassade under kontroll av Syrian National Coalition. Alle andre ambassader skal fremdeles være under sentralmyndighetenes kontroll (diomat ved en vestlig ambassade i Ankara, møte april 2013; syrisk opposisjonsgruppe, møte april 2013; syrisk opposisjonsaktivist, møte oktober 2014).

4. DOKUMENTERS NOTORITET

Forut for det væpnede opprøret som startet i 2011, hadde Syria et fungerende folkeregister som omfattet alle statsborgere. Opplysningene i folkeregisteret, utskrifter av folkeregistrerte opplysninger og øvrige identitetsdokumenter utstedt av offentlige myndigheter i Syria, var generelt pålitelige (U.S. Department of State u.å.). Dette tilsier at omfanget av ekte dokumenter utstedt på gale premisser eller med uriktige personopplysninger har vært begrenset.

Etter nesten fire år med borgerkrig er det flere indikasjoner på at dette har endret seg. Kontrollrutinene er svekket og dokumenter utstedes i økende grad på gale premisser eller uten sentralt makts godkjenning.

4.1 KONTROLLRUTINER OG REGISTRENS PÅLITELIGHET

Syrere som befinner seg i utlandet eller i opposisjonskontrollerte deler av landet, er ikke alltid i stand til å registrere fødsler, dødsfall, ekteskap eller skilsmisser (internasjonal hjelpeorganisasjon i Libanon, møte september 2013; FN-kontor i Amman, møte september 2013). Som nevnt i kapittel 3.2, viser en rapport fra Flyktningshjelpen og Tilburg universitet til at tre fjerdedeler av barna som er født av syriske flyktninger i Libanon, er uregistrerte fordi foreldrene ikke har vært i stand til å registrere barna i Syria (NRC & Tilburg University 2015, s. 23). Disse forholdene bidrar til at opplysningene i folkeregistrene blir stadig mindre presise.

Som nevnt har sivilstatusavdelinger blitt overtatt av opposisjonelle grupper enkelte steder, og disse kontorene har til dels fortsatt med å utstede identitetsdokumenter. I andre tilfeller har opposisjonsgrupper tatt beslag i utstyr som benyttes til å utstede offentlige dokumenter. Det er uvisst hva slags underlagsdokumenter som i den forbindelse kreves fremlagt, og hvorledes søkerens identitet dokumenteres. Det er også vanskelig å slå fast hvorvidt man i konkrete tilfeller står overfor organisert kriminalitet, statsansatte som har fortsatt i sine stillinger eller opposisjonelle grupper som har overtatt utstyr til å utstede identitetsdokumenter (dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, møte september 2013).

En annen indikasjon på mangelfull kontroll er systemet med søknad om pass via stedfortreder. Som nevnt i kapittel 3.4.2, er det mulig å gjøre dette uten at stedfortrederen behøver å legge frem skriftlig fullmakt fra søkeren.

4.2 KORRUPSJON OG URIKTIGE OPPLYSNINGER I «EKTE» DOKUMENTER

En annen konsekvens av borgerkrigen i Syria er at korrupsjon brer om seg. Korrupsjon har alltid vært svært utbredt i den syriske statsforvaltningen. Selv forut for opprøret i Syria var det helt vanlig å betale mindre pengesummer til offentlige tjenestemenn for å få bestemte tjenester utført, herunder utstedelser og fornyelser av offentlige dokumenter. Man betalte med andre ord bestikklser for å få utført tjenester som man i utgangspunktet hadde krav på, eller for å få fortgang i prosessene. Det betød imidlertid ikke at man nødvendigvis kunne kjøpe seg til dokumenter utstedt på gale premisser eller med uriktige personopplysninger.

Flere av Landinfos kilder opplyser at summene som må betales i bestikklser for å få dokumenter utstedt, har økt betraktelig siden 2011. Angivelig kan man nå få utstedt pass i Damaskus på to dager dersom man betaler bestikklser. En diplomat ved en vestlig ambassade i Beirut opplyste i møte høsten 2014 at dette kostet om lag 500 dollar. Representanter for Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation, opplyste i møte i mars 2015 at man måtte betale mellom 1000 og 1200 dollar for å få utstedt pass på denne måten.

Det har antagelig også blitt lettere enn tidligere å få utstedt dokumenter på gale premisser eller med gale personopplysninger. Det skal være mange falske pass i omløp. Ifølge representanter for Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation, er det i første rekke syrere som skaffer seg falske pass fordi de ikke er i stand til å få utstedt pass på vanlig måte. I tillegg skal det finnes eksempler på at også utlendinger som libanesere og irakere skaffer seg falske syriske pass. Det er også mulig å kjøpe syriske ID-kort via kriminelle i Syria. Folkeregistre i Idlib og Dara som har kommet under kontroll av opprørsgrupper, skal eksempelvis ha utstedt syriske ID-kort med uriktige personalia mot betaling til blant annet palestinere (syrisk aktivist, møte september 2013; FN-kontor i Amman, møte september 2013; diplomat ved en vestlig ambassade i Ankara, møte april 2013; Norges ambassade i Amman, møte juni 2013; tyrkisk hjelpeorganisasjon, møte april 2013; Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation, møte i mars 2015).

Det utstedes også «ekte» dokumenter med uriktige personopplysninger i regjeringskontrollerte deler av landet. En syrisk aktivist som var ettersøkt av syriske myndigheter, forklarte til Landinfo at han reiste ut av landet ved hjelp av et ID-kort som inneholdt hans bilde, men navn og personalia til en avdød person som så langt ikke var registrert som død i folkeregisteret. Kortet var utstedt mot betaling av bestikklser til ansatte ved et folkeregisterkontor i Damaskus. Ifølge aktivisten var det en vanlig fremgangsmåte å bytte ut egne personalia med personalia tilhørende en død person (syrisk opposisjonsaktivist, møte i oktober 2014). Også andre kilder Landinfo snakket med i oktober 2014, opplyste at det mot betaling var relativt enkelt å skaffe seg dokumenter utstedt av folkeregistrene med uriktige personopplysninger (HRW, møte oktober 2014; syrisk opposisjonspolitiker, møte oktober 2014).

En syrisk opposisjonspolitiker forklarte at hun var ettersøkt av regimet og derfor var forhindret fra å få utstedt nytt pass. På ett tidspunkt klarte hun likevel å få utstedt pass ved å betale bestikklser til en ansatt ved Avdeling for immigrasjon og pass, som selv planla å rømme fra landet (syrisk opposisjonspolitiker, møte oktober 2014).

4.3 FORFALSKEDE DOKUMENTER

En dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman opplyste at kvaliteten på tegnsett, vannmerke etc. i syriske dokumenter varierer. Dette er ikke nødvendigvis en indikasjon på at dokumentene er falske, men kan skyldes at kvalitetskontrollen ved enkelte offentlige kontorer ikke lenger fungerer som den skal på grunn av borgerkrigen (dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, møte september 2013).

Det kan også forekomme feil i dokumentene slik som at underskrift mangler i pass eller at passene inneholder fingeravtrykk i stedet for underskrift (dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, møte september 2013; Lifos, e-postkorrespondanse desember 2014). Det forekommer av og til også feil i personaliasiden som for eksempel at det står «kvinne» i passet til en mann eller omvendt. Heller ikke dette behøver å bety at dokumentet er falskt, men kan skyldes at utsteder ikke er nøye nok med å føre opp korrekt informasjon (diplomat ved en vestlig ambassade i Beirut, møte oktober 2014).

Landinfo har ikke oversikt over omfanget av falske pass eller andre offisielle syriske identitetsdokumenter. Kildene som ble konsultert under informasjonsinnhentingsreisen til Beirut i oktober 2014, opplyste at falske dokumenter kunne forekomme, men at man så det relativt sjeldent blant syriske flyktninger i Libanon. En dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, opplyste at man så langt hadde sett få tilfeller av falske dokumenter. Derimot forekommer enkelte tilfeller av manipulasjon med personaliasidene i ekte pass, falske forlengelser av gyldighetstid etc. Ifølge representanter for Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation var det mange falske pass og ID-kort i sirkulasjon (dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, møte september 2013; UNHCR, møte oktober 2014; vestlig ambassade i Beirut, møte oktober 2014; Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation, møte mars 2015).

Som nevnt i kapittel 2.4 skal barn føres inn i foreldrenes familiebok etter fødsel. Dette skal gjøres av en mukhtar og deretter verifiseres og stemples av offisielle myndigheter. Ifølge UNHCR i Erbil (møte mars 2015) skjer det ofte at syrere manipulerer familieboekene på ulike måter, blant annet ved at de selv skriver inn nyfødte dersom de ikke er i stand til å registrere barna på vanlig måte.

Etter nesten fire år med borgerkrig blir enkelte områder av Syria oppfattet som opposisjonslojale. Dersom man er registrert bosatt i et slikt område (noe som vil fremgå av ens ID-kort), kan dette være nok til at man blir oppfattet som opposisjonell av myndighetene. Dette kan gjøre det langt vanskeligere å krysse kontrollposter bemannet av regimets sikkerhetsstyrker eller regimelojale militser. Mange vil derfor foretrekke å benytte ID-dokumenter som viser et «regimelojalt» bosted enten ved å benytte en annen persons dokumenter, ved å kjøpe seg dokumenter med gale personopplysninger eller ved å forfalske dokumenter. Likeledes vil vernepliktige som forsøker å unngå militærtjeneste, av og til forsøke å skaffe seg falske militære dokumenter. Enkelte som er under militærtjeneste, og som dermed har militært ID-kort, velger også å skaffe seg falske sivile ID-kort for å kunne desertere og reise inn i opprørskontrollerte områder (Lifos 2014, s. 16; militærrådgiver ved International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, møte oktober 2014; syrisk analytiker ved Carnegie, møte oktober 2014; UNHCR, møte oktober 2014).

5. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Albarazi, Z. (2013, 24. mai). *The stateless Syrians*. Tilburg: Tilburg University. Tilgjengelig fra http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2269700 [lastet ned 1. juni 2015]
- Brørby, M. & Hanson, A. C. (2010, mai). *Familielovgivning i Syria. Religiøse lovklider under et sekulært styre*. Damaskus: Norges ambassade i Damaskus.

Kun tilgjengelig internt på Landdatabasen.

- Danish Immigration Service (2007, april) *Syria: Kurds, honour-killings and illegal departure. Report from a fact finding mission to Damascus 15-22 January 2007*. København: Danish immigration service. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/46dd2a5e2.html> [lastet ned 1. juni 2015]
- Daily Star Lebanon (2015, 27. april). Syria changes passport regulations for citizens abroad. *Daily Star Lebanon*. Tilgjengelig fra <https://www.dailystar.com.lb/News/Middle-East/2015/Apr-27/295849-syria-changes-passport-regulations-for-citizens-abroad.ashx> [lastet ned 22. mai 2015]
- DISCS, dvs. Document Information System for Civil Status (u.å.). *Syria. Travel Documents. National Passport*. Zvalle: Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) [Elektronisk abonnementsstjeneste, lastet ned 8. juni 2015]
- Edison TD, dvs. Electronic Documentation Information System Network (Travel Document) (u.å.) *Syria*. [Elektronisk abonnementsstjeneste, lastet ned 8. juni 2015]
- IRB, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2007, 25. april). *Syria: Procedures to obtain, renew and replace a national identity card*. Ottawa: IRB. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/469cd6993b3.html> [lastet ned 1. juni 2015]
- IRB (2013, 5. juli). *Syria: Procedures to obtain, renew and replace national identity cards and passports; information contained in the passport and the identity card*. Ottawa: IRB. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/520e247c4.html> [lastet ned 1. juni 2015]
- Kurd Watch (2010, mars) *Stateless Kurds in Syria – Illegal invaders or victims of a nationalistic policy?* Berlin: Kurd Watch. Tilgjengelig fra http://www.kurdwatch.org/pdf/kurdwatch_staatenlose_en.pdf [lastet ned 1. juni 2015]
- Kurd Watch (2014, 8. desember) *Al-Hasakah: Regime wants to call up reservists*. Berlin: Kurd Watch. Tilgjengelig fra <http://kurdwatch.org/?aid=3289&z=en&cure=1016> [lastet ned 1. juni 2015]
- Landinfo (2007, 17. desember). *Dokumenter og offentlig forvaltning*. Oslo: Landinfo.

Kun internt tilgjengelig i Landdatabasen.

- Landinfo (2010, 14. oktober) *Syria: Statsløse kurdere – registreringsrutiner, ID-dokumenter og rettigheter*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/1456/1/1456_1.pdf [lastet ned 17. desember 2014]
- Landinfo (2011, 20. mai). *De palestinske flyktningene i Syria: Registreringsrutiner og identitetsdokumenter*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1630/1/1630_1.pdf [lastet ned 3. desember 2014]
- Lifos, dvs. Migrationsverkets rätts- og landinformationssystem (2012, 15. november). *Syrien: Identitetshandlingar och andra officiella dokument*. Norrköping: Lifos. Tilgjengelig fra <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=28940> [lastet ned 1. juni 2015]
- Lifos (2014, 24. november) *Reguljär och irreguljär syrisk militärtjänst*. Norrköping: Lifos. Tilgjengelig fra <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=33559> [lastet ned 1. juni 2015]

- NRC, dvs. Norwegian Refugee Council & Tilburg University (2015). *Statelessness and displacement*. Tilgjengelig fra <http://www.nrc.no/arch/ img/9197390.pdf> [lastet ned 29. mai 2015]
- Pizzi, M. (2015, 27. april). Syria relaxes passport rules, letting refugees and draft dodgers apply. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <http://america.aljazeera.com/articles/2015/4/27/syria-relaxes-passport-rules-lets-refugees-apply.html> [lastet ned 2. juni 2015]
- SNAP, dvs. Syria Needs Analysis Project (2014, 13. oktober) *Regional analysis Syria*. Genève: Syria Needs Analysis Project. Tilgjengelig fra <http://acaps.org/img/reports/q-snap-ras-quarterly-oct-2014.pdf> [lastet ned 1. juni 2015]
- Syrias ambassade i Stockholm (u.å.a). *Tamim bi-khusus tamdid jawazat as-safar tarikh 9/3/2013 [Kunngjøring om forlengelse av pass datert 9/3/2013]*. Stockholm: Syrias ambassade i Stockholm. Tilgjengelig fra <http://www.syrianembassy.se/arabiska/Docs/pn.pdf> [lastet ned 1. juni 2015]
- Syrias ambassade i Stockholm (u.å.b). *Shu'un qunsuliya. Jawazat as-safar [Konsulære saker. Pass]*. Stockholm: Syrias ambassade i Stockholm. Tilgjengelig fra <http://syrianembassy.se/> [lastet ned 1. juni 2015]
- Syrias innenriksdepartement (u.å.). *Malumat al-Hijra wal-jawazat. Jawazat as-Safar. [Informasjon fra Avdeling for migrasjon og pass. Pass]* Damaskus: Syrias innenriksdepartement. Tilgjengelig fra <http://www.syriamoi.gov.sy/new/index.php?req=554&cat=62> [lastet ned 1. juni 2015]
- UNDESA, dvs. United Nations Department of Economic and Social Affairs (2009, 30. mars). *Technical report on the status of civil registration and vital statistics in ESCWA region*. New York: UNDESA. Tilgjengelig fra <http://unstats.un.org/unsd/demographic/CRVSTechnical%20report%20ESCWA%20Final.pdf> [lastet ned 1. juni 2015]
- U.S. Department of State (u.å.) *Country Reciprocity Schedule. Syria*. Washington DC: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://travel.state.gov/content/visas/english/fees/reciprocity-by-country/SY.html#> [lastet ned 1. juni 2015]

Muntlige kilder

- Diplomat ved en vestlig ambassade i Beirut. Møte i Beirut oktober 2014.
- Diplomater ved to ulike vestlige ambassader i Ankara. Møter i Ankara 16. april 2013.
- Direktoratet for nasjonalitet, pass og oppholdstillatelser, KRI, møte mars 2015
- Dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman. Møte i Amman 29. september 2013.
- FN-kontorer i Jordan. Møter i Amman 30. september og 1. oktober 2013.
- FN-kontor i Nord-Irak. Møte i Erbil 14. april 2013.
- HRW, dvs. Human Rights Watch, møte i Beirut oktober 2014.
- Internasjonal hjelpeorganisasjon i Libanon. Møte i Beirut 25. september 2013.
- KNC, dvs. Kurdish National Congress. Møte i Erbil 13. april 2013.
- KNC, Møte i Erbil mars 2015.
- KNK, dvs. Kurdish National Council. Møte i Erbil mars 2015.
- Lifos, e-postkorrespondanse 21. november 2014.
- Lifos, e-postkorrespondanse 16. desember 2014.

- Militærrådgiver ved International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, møte i Beirut oktober 2014.
- Norges ambassade i Amman, e-post mai 2013.
- Norges ambassade i Amman, møte i juni 2013 og september 2013.
- Norges ambassade i Amman, e-postkorrespondanse desember 2014.
- Norges ambassade i Amman, e-postkorrespondanse januar 2015.
- Representant for selvstyremyndighetene i Afrin. Møte i Oslo desember 2014.
- Syrisk advokat. Møter i Beirut i september 2013 og oktober 2014.
- Syrisk analytiker ved Carnegie Middle East Center, møte i Beirut 17. oktober 2014.
- Syrisk aktivist. Møte i Beirut 27. september 2013.
- Syrisk opposisjonsgruppe. Møte i Istanbul 8. april 2013.
- Syrisk opposisjonsaktivist, møte i Beirut 18. oktober 2014.
- Syrisk opposisjonspolitiker, møte i Beirut oktober 2014.
- Tyrkisk hjelpeorganisasjon som organiserer humanitær bistand til syrere. Møte i Istanbul 8. april 2013.
- UNHCR. Møte i Beirut oktober 2014.
- UNHCR. Møte i Erbil mars 2015.
- UNHCR. Møte i Gaziantep mars 2015.
- Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation. Møte med representanter for organisasjonene i Gaziantep mars 2015.